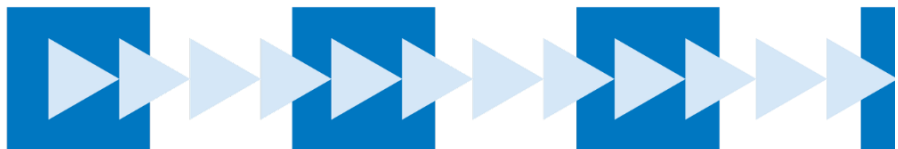

TRANSPORDIAMET

Eesti rattastrateegia

Koostamise lähteseisukohad

TRANSPORDIAMET 2023

SISUKORD

1. TAUST	1
2. EESMÄRK.....	2
3. ULATUS JA PEAMISED TEEMAD	2
4. AJAKAVA TÖÖVERSIOON.....	3
5. STRATEEGIA VÄLJATÖÖTAJAD.....	3

1. TAUST

Vastavalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi (VVTP) punktile 6.2.5 tuleb koostada Rattastrateegia tähtajaga märts 2025 ning Eesti on üks vähestest Euroopa riikidest, kus on puudub riiklik rattastrateegia. Lisaks on rattaga liiklemise olulisust tõstatanud ka Euroopa Komisjon, kes tegi 2023. a oktoobris jalgrattadeklaratsiooniga ettepaneku¹ määrata kindlaks põhimõtted, mis aitaksid ELis jalgrattasõidu potentsiaali täielikult ära kasutada:

1. töötada välja **jalgrattapoliitika** ja seda tugevdada;
2. soodustada kaasavat, taskukohast ja tervislikku **liikuvust**;
3. luua suurem ja parem **jalgrattataristu**;
4. suurendada **investeeringuid** ja luua jalgrattasõiduks soodsad tingimused;
5. suurendada **liiklusohutust** ja **turvalisust**;
6. toetada kvaliteetsete keskkonnasäästlike **töökohtade loomist** ja maailmatasemel Euroopa **jalgrattatööstust**;
7. toetada **mitmeliigilist transporti** ja **jalgrattaturismi**;
8. parandada jalgrattasõitu käsitlevate **andmete kogumist**.

Eestis on jalgrattakasutus veel pigem tagasihoidlik, kuid siiski kasvav trend. Jalgratast peab ca 3% Eesti hõivatutest oma peamiseks tööle liikumisviisiks ja see on linnades kasvutrendis². Samas on aktiivsete liikumiste osakaal kokkuvõetuna võrdlemisi kõrge. Peamiselt liigub jalgsi tööle ca 15% Eesti hõivatutest³. Kui arvestada ka muid liikumisi, teeb ligi 50% linnaelanikest ja 1/3 maaelanikest oma liikumise jalgsi või rattaga. Jalgrattaga ja jalgsi liikumiste osakaal on eriti suur nii linna- kui maapiirkondade kooliõpilaste hulgas.

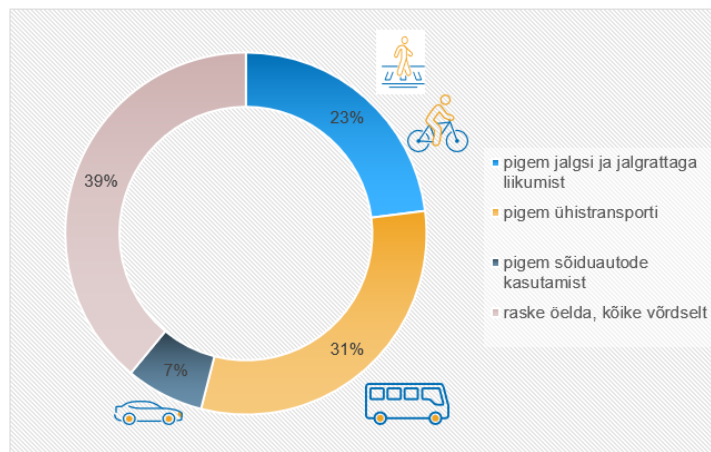
Elanikkonna ootused riigile ja KOVidele jalgsi ja jalgrattaga liikumiste tingimuste soodustamiseks on kõrged. Ca 23% Transpordiameti tellitud liikuvusuuringule vastanutest pidas vajalikuks, et eelkõige peaks soodustama jalgsi ja jalgrattaga liikumist, 31% ühistransporti ja 39% erinevaid liikumisviise võrdselt⁴.

¹ [https://transport.ec.europa.eu/document/download/7be18abd-4901-420a-b3a7-2485c96a7e0a_et?filename=European Declaration on Cycling et.pdf](https://transport.ec.europa.eu/document/download/7be18abd-4901-420a-b3a7-2485c96a7e0a_et?filename=European%20Declaration%20on%20Cycling%20et.pdf)

² Statistikaameti tööjõu uuring

³ Statistikaameti tööjõu uuring

⁴ Eesti elanike liikuvusuuringu, Transpordiamet 2021. <https://www.transpordiamet.ee/EELU2021>

Elanikkonna ootused riigile ja KOVidele erinevate liikumisviiside soodustamiseks (Liikuvusuuring 2021)

2. EESMÄRK

Eesti **rattastrateegia** peamine eesmärk on rattakasutuse jt aktiivsete liikumisviiside osakaalu **oluline suurendamine** kaasava, taskukohase ja tervisliku liikuvuse potentsiaali avamise kaudu.

See eesmärk tuleb selgelt määratleda nii, et seda oleks võimalik jälgida ja mõõta. Rattastrateegia eesmärk peab juhinduma “Eesti 2035” pikaajalisest strateegiast ning Transpordi ja liikuvuse arengukavast 2035. Kui riiklikes arengudokumentides on eesmärgiks kasvatada jalgsi ja ühistranspordiga liiklejate osakaalu 55% kogu liikuvusest, sh linnades 60%, siis Rattastrateegia peab tooma välja konkreetsete mõõdetavad eesmärgid just rattakasutuse osas. Rattastrateegia koostamine toimub tihedas koostöös liikuvusreformi, rohepöörde ja üleriigilise planeeringu koostamisega.

Rattastrateegia keskendub peamiselt jalgrattaga liikuvuse konkurentsivõime ja ohutuse parendamisele ning tegevustele, mis vajavad lahendamist üle-eestilisel tasandil.

Rattastrateegiale tuleb koostada selle elluviimise kava koos teostamiseks vajaliku eelarvega.

3. ULATUS JA PEAMISED TEEMAD

Rattastrateegias on plaanis käsitleda järgnevaid valdkondi ning sõnastada nende arengueesmärgid:

- **Rattataristu**
 - Rattateede **võrgustik** – planeerimise põhimõtted riigi, regiooni ja KOV’i tasandil; linna, linnalähiala ja maaline keskkond, olemasoleva taristu kohandamine. Sh sisend üleriigilise planeeringu koostamisse (koostöö ReM)
 - **Riigi ja EL kaasrahastatavate rattateede investeeringute** prioriseerimine, KOVide roll ja kaasrahastuse põhimõtted
 - Rattakasutus **multimodaalses** ahelas - ühistranspordi peatuste kättesaadavus jalgsi ja jalgrattaga, pargi ja sõida, jalgrataste parkimine ja vedu ühistranspordis, liikuvusteenused (sh rattaringlus)
 - **Aastaringset** rattakasutust soodustavate tingimuste loomine
 - **Elektrijalgrattad** ja laadimistaristu
- **Õigusklik keskkond**

RATTAstrateegia koostamise lähteseisukohad

Koostatud: 20.12.2023

3/3

- Jalgrattateema läbiv auditeerimine ja integreerimine normistikku:
 - Jalgrattasõidu käsitus riigi haldusalas, **strateegilistes** dokumentides ja **õigusaktides** (liiklus-, planeerimis-, ehitusseadustik jt)
 - Regulatsioonide puudused ja vajadused (teede ja tänavate projekteerimise ja ehitamise **normid**, jalgrattakasutusega seotud **nõuded** nagu parkimine/laadimine planeeringutes ja ehitusnormides)
 - Liiklust ja liikuvust puudutavad **juhendid**
- **Teadlikkuse tõstmine ja „präänikud“**
 - Rattakasutust soodustavad fiskaal- jm **meetmed** (kodu-töö sõitude kompenseerimine, rataste ostutoetused jne)
 - **Teadlikkuse** tõstmine. Rattakasutust suurendavad **kampaaniad** ja sihtprogrammid
- **Organisatsioon ja digikeskkond**
 - Ametitevaheline **koordineerimine**; kompetents ja inimressursi vajadus
 - **Andmehalduse** parandamine - teeregistrisse, ehtisregistrisse jm rattataristu ja rattakasutuse andmete kogumiseks ja pidamiseks vajalike tingimuste loomine
- **Seire ja mõjude hindamine**
 - Kokkulepitud tegevuste süsteemne **mõõtmine** ja meetmete mõju seiramine
 - Üleriigiline aktiivsete liikumisviiside seire ja **loenduse** metoodika väljatöötamine ning loendussüsteemi rajamise ettepanek (püsivad ja ajutised loenduspunktid, mobiilpositsioneerimine jne)
 - Liiklusõnnetuste ja riskide **auditite** vajalikkus ehitatud keskkonna suhtes

4. AJAKAVA TÖÖVERSIOON

- **18.01.2024** Rattastrateegia avaüritus ja esimese sisendi kogumine, KLIMis
- **veebruar-mai 2024** temaatilised töögrupid peamiste kitsaskohtade tuvastamiseks (kaasatud KLIM, ReM, KUM jt)
- **juuni 2024** visiooni ja tegevuskava esmane versioon, tutvustav seminar
- **juuli-november 2024** tegevuskava täiendused, teemarühmade töö
- **veebruar 2025** Rattastrateegia kooskõlastamisringiks valmis
- **märts 2025** Rattastrateegia valitsuse kabineti nõupidamisele
- **aprill 2025** Rattastrateegia lõpukonverents

5. STRATEEGIA VÄLJATÖÖTAJAD

Selleks, et oleks võimalik strateegia 2025. aasta märtsiks valmis jõuda, on oluline määratleda selgelt Rattastrateegia koostajad ja juhtimisloogika järgmiselt:

- Koordinaator (TRAM, liikuvuse kavandamise osakond)
- Juhtrühm (KLIM, ReM, TRAM, KuM, ELVL, huvigrupid)
- Töörühmad (valdkondlikult vastavalt ekspertiisile, kaasatud liikuvuseksperdid ja kommunikatsiooniekspert)

Koostas: Transpordiameti liikuvuse kavandamise osakond: Kadi Pihlak, Mari Jüssi, Johann Peetre, 20.12.23